

מניפסט האינטלקטואלים הפשיסטים אל האינטלקטואלים בני כל האומות

הפשיזם הוא תנועה צעירה ועתיקת יומין כאחד של הרוח האיטלקית – הקשורה בטבורה אל ההיסטוריה של עם האיטלקי אך איננה נטולת עניין עבור יתר האומות.

מקורות הפשיזם

הפשיזם בגילומו המודרני מקורו ב-1919, כאשר סביב מוסוליני התקבצה חבורה של בוגרי שוחות המלחמה, נחושים להילחם נמרצות בפוליטיקה הדמוקרטית-סוציאליסטית שמשלה אז בכיפה. זו אשר במלחמת העולם הראשונה – אשר ממנה שב העם האיטלקי עטור ניצחון אך מותש כליל – לא ראתה אלא את ההשלכות החומריות המיידיות, מתעלמת כליל מערכה המוסרי אם לא שוללת אותו בפומבי; שהציגה בפני האיטלקים את המלחמה מנקודת מבט תועלתנית ואינדיבידואלית צרה מאין כמותה, כסך של הקרבות אישיות שבגינן יש לפצות כל אחד על פי נזקו; שהעמידה באופן יהיר ומסוכן חזית בין פרטים למדינה, אגב כפירה בסמכותה והנמכת יוקרתם של המלך והצבא – סמלי המדינה העליונים לכל פרט ולכל קטגוריה אזרחית פרטיקולארית; שחתרה להתרת חשקים ואינסטינקטים נחותים, להתפרקות חברתית, לניוון מוסרי, להפצת רוח אנוכית ומופקרת, של מרד בכל מסגרת משמעת וחוק. הפרט נגד המדינה – ביטוי אופייני לצדן הפוליטי של שנים של השחתת מידות וחוסר סובלנות גמור לכל צורת חיים נעלית, המסוגלת להכיל ולתעל בעוצמה את רגשות ומחשבות הפרט. הפשיזם אם כן במקורו הינו תנועה פוליטית ומוסרית. הפוליטיקה הובנה וטופחה כזירת אימונים למסירות נפש ולהקרבה של היחיד למען אידיאה, שבה ימצאו לו חירותו, זכויותיו ואף פשר לחייו. אידיאה זו היא מולדת,

אידיאל הממומש בהיסטוריה מבלי שיתכלה לעולם, מסורת היסטורית שמעוצבת על ידי העם ותרבותו אך בשום אופן איננה זיכרון מת עבור הפרט, אלא יסוד מכונן בתודעתו האזרחית, אשר אותו הוא רואה לנגד עיניו מטרה שעליו לממש. מסורת כמשימה, כשליחות.

הפשיזם והמדינה

מכאן נובע אופיו הדתי של פשיזם. אופי דתי ולפיכך בלתי מתפשר זה מסביר את שיטת המאבק שנקט הפשיזם בארבע השנים שבין 1919 ל-1922. הפשיסטים היו מיעוט הן ברחוב. והן בפרלמנט, שאליו נכנסו כגרעין קטן ב-1921. חוקת המדינה היתה אפוא אנטי-פשיסטית, וכך היה הכרח שתהיה שכן היתה זו מדינת הרוב. הפאשיזם הקים נגדו את אותה מדינה שהתקראה ליברלית. והיא אכן היתה ליברלית, אך היה זה ליברליזם אגנוסטי ומשתמט, שלא יודע אלא חירות חיצונית; מדינה ליברלית מנוכרת ממצפוננו של האזרח החופשי, ניצבת כמנגנון כמעט מכני בפני מכלול פעילותו של היחיד. ברי כי לא היתה זו, לפיכך, המדינה שלה פיללו הסוציאליסטים, אף שגם באיטליה נציגיו של יציר הכלאיים הסוציאליסטי-פרלמנטריסטי הלכו והסתגלו לנסיגה האישית שכרוכה בנסיגה פוליטית. אך לא היתה זו גם אותה מדינה שהערך הנשגב שבבסיסה פעל במלוא עוזו בתקופת הגבורה האיטלקית בזמן הריסורג'ימנטו שלנו, כשהמדינה קמה הודות לפועלן של קבוצות מיעוט צרות – שהתעצמו מעוצמתו של ערך שאליו כלל הפרטים היו כפופים, באופן זה או אחר – והועידה תוכניות גדולות לעם האיטלקי לאחר שהעניקה לו את איחוד הממלכה ואת חירותה.

נוער ומיליציות

נגד דמות המדינה הזו נערך הפשיזם, בכוח הערך המוביל אותו. ערך זה, הודות לקסם שמהלך כל רעיון דתי אשר קורא להקרבה, משך מספר הולך וגדל של צעירים והפשיזם היה למפלגת הצעירים (כשם שלאחר מהומות '31 נוסדה תנועת "איטליה הצעירה" של מאציני, מתוך אותם צרכים פוליטיים ומוסריים). המנון המפלגה העלה על נס את הנעורים, והפשיסטים שרו אותו בשמחה ובלב הומה. וכמו "איטליה הצעירה" של

מאציני, היה זה למושא אמונתם של כל האיטלקים, שבזו לעבר וערגו להתחדשות. אמונה אשר ככל אמונה חותרת תחת המציאות הקיימת ושואפת לפרק אותה, להמיסה בכור היתוך של אנרגיות חדשות ולעצבה מחדש כאחדות מוצקה של אידיאל חדש, יוקד וחסר פשרות. היתה זו אותה אמונה אשר הבשילה בשוחות, מתוך תהליך קודח של חשיבה מתודשת על ההקרבה האדירה בשדות הקרב, עבור המטרה היחידה שיכולה להצדיקה: החיים וגדולת המולדת. אמונה נמרצת, אלימה, נכונה שלא לכבד דבר המתנגד לחיים, לגדולת המולדת. כך צמחו המיליציות. צעירים נחושים, חמושים, לבושים בחולצות שחורות ונתונים למשמעת ולהיררכיה צבאיים יצאו נגד החוק כדי לכונן חוק חדש, כוח מזוין המופעל נגד המדינה כדי להקים מדינה חדשה. המיליציות הפשיסטיות פעלו נגד הכוחות האנטי-לאומיים המפוררים את החברה – שפעילותם הגיעה לשיאה בשביתה הכללית ביולי 1922 – ולבסוף אף הובילו בעוז את ההתקוממות ב-28 באוקטובר 1922, כאשר פשיסטים חמושים כבשו מבנים ציבוריים במחוזות וצעדו לעבר רומא. במהלכו ובימים שקדמו לו ידע המצעד על רומא את מתיו, במיוחד בעמק פֶּדְנָה. ככל מעשה נועז בעל תוכן מוסרי נעלה, הוא נתקל תחילה בפליאה, לאחר מכן בהערצה ולבסוף בשבחים מקיר לקיר. נראה היה שהעם האיטלקי שב בן רגע לאחדות הנלהבת שידע ערב המלחמה, אך הפעם בחיוניות רבה יותר, הודות לתודעת הניצחון ולגל האמונה החדש ומאחה הסדקים אשר הצעיד את האומה עטורת הניצחון בנתיב המפרך של שיקום כוחותיה הכלכליים ומוראליים.

הממשלה הפשיסטית

המיליציות והכוחות הבלתי חוקיים חדלו מפעילותם, והפשיזם התווה את יסודות המשטר הרצויים לו. בין ה-29 וה-30 באוקטובר יצאו מרומא בסדר מופתי 50 אלף לובשי חולצות שחורות שצעדו על הבירה מהמחוזות. לאחר שהפגינו את כוחם בפני המלך, הם עזבו בהוראת הדוצ'ה שלהם, שהפך לראש הממשלה ולנשמתה של איטליה החדשה תחת הפשיזם המיטיב. האם המהפכה נגמרה? במובן מסוים כן: למיליציות לא היתה יותר סיבה להתקיים. יחידת התנדבות לאומית הוקמה כדי לשלב את ותיקי המיליציות במנגנון הכוחות החמושים של המדינה. אבל היה זה חלק

מהמדינה, לא מהמשלה. ואילו המשלה, מתוך קונצנזוס לו שותף הרוב המכריע של האיטלקים – הרואים בפשיזם כוח פוליטי כביר, המסוגל לבטא באופן הנאמן ביותר את רחשי לבה של האומה ולמשול בכוחותיה השונים – פונה לשינוי גורף בחקיקה, במטרה ליצור את המסגרת המתאימה ביותר לזרמים החברתיים השונים ולצרכים והרוחניים של העם האיטלקי. שינוי זה מתרחש בהדרגה, תוך שמירה מופתית על הסדר הציבורי, תחת פיקוח פיננסי הדוק שהבריא את התקציב הבלתי מאוזן של ימי תום המלחמה והביא לאיזונו על ידי ארגון מחדש של הצבא, מערכת המשפט ומוסדות החינוך, ללא כל זעזועים או חוסר ודאות, הגם שלא חסרו ועדיין לא חסרות תהפוכות סוערות בדעת הקהל, המשולהבת ללא גבול בידי העיתונות. עיתונות זו הסתיידה בהתנגדותה, וככל שגברה שאיפתה היוקדת לחזור לעבר כך היא נעשתה נואשת יותר, ממהרת לנצל כל טעות וכל תקרית כדי להסית את העם נגד פועלה הקונסטרקטיבי העקבי והעיקש של המשלה החדשה. אבל זרים שהגיעו לאיטליה והשכילו לדלג מעל מעגל אש זה – אשר ניצת סביב איטליה הפשיסטית על ידי ירי צלפים, שבאמצעותו חתרה תעמולה עזה, בדפוס ובעל פה, פנימית וחיצונית, על ידי איטלקים ושאינם איטלקים, לבודד את איטליה הפשיסטית, משמיצים ומציירים אותה כמדינה שנפלה בידי המשטר האלים והציני ביותר השולל כל חירות אזרחית מנגנון צדק – אותם זרים שהיו מסוגלים לראות כמו עיניהם את איטליה הזו, ולשמוע כמו אוזניהם את האיטלקים החדשים ולחיות לצדם את חייהם החומריים והמוסריים, אלו החלו לקנא בסדר ציבורי השורר היום באיטליה. אז הם גילו עניין ברוח המתחזקת מיום ליום, בחולשה על מכונה כה משומנת וכה מיטיבה לתפקד, והחלו להרגיש שפועם כאן לב מלא אנושיות, נכבש ככל שיהיה בלהט פטריוטי כוסס. שכן, מולדת הפשיסט היא המולדת אשר חיה ופועמת בחזו של כל אדם תרבותי, שהזיקה אליה נקנית בכל ארץ וארץ דרך טרגדיית המלחמה, ועליה לעמוד על המשמר למען האינטרסים הקדושים גם לאחר המלחמה, אדרבא, כפועל יוצא של המלחמה, שאיש לא מאמין שתהיה האחרונה.

מולדת זו היא קידוש מחודש של המסורות והמוסדות המשמרים את היותנו בני תרבות, בזרם האדיר והבלתי פוסק של מסורות העבר. זו שיטה המכפיפה את הפרטיקולארי והנחות אל האוניברסאלי והנצחי; זהו כבוד

לחוק ולמשמעת; זוהי חירות, אך חירות שניתן לרכוש באמצעות החוק, המיוסד מתוך גינוי כל תכנות קטנה וחשקים בזבזניים ובלתי תבוניים. זוהי תפיסה של חיי צניעות, זו רצינות דתית שאין בה פערים בין תיאוריה ופרקטיקה, בין הנאמר לנעשה, אשר אינה מציירת אידיאלים מופלאים ומייעדת אותם לעולם הבא ובכך, בינתיים, מאפשרת להמשיך לחיות ברשעות ובאומללות. זהו מאמץ מפרך ליצור אידיאליזציה של החיים ולבטא את אמונותיך בעת ובעונה אחת, באמצעות אותה פעולה או במילים המהוות את אותה פעולה, המחייבת את דוברן ויחד עמו את אותו עולם שבו הוא חי, ואשר לו הוא מוחזק אחראי בכל רגע ורגע, בכל נשימה סמויה של התודעה.

אידיאל זה הוא אמנם אידיאל, אך כזה שבאיטליה מתחולל סביבו מאבק אשר עוצמתו מעידה איזו רצינות מיוחסת לו, ואיזו אמונה מפעמת בלבבות. הפשיזם, כמו כל התנועות העצמאיות הגדולות, הולך ונעשה חזק יותר, כשיר יותר למשוך ולקלוט מצטרפים, מכויל טוב יותר לריכוז אפקטיבי של סך הלכי הרוח, הרעיונות, האינטרסים והמוסדות; ליצירת מערך החיים של העם האיטלקי, בקיצור. וכעת אין שוב מורדים ומונים את האנשים כיחידים אלא נושאים עיניים אל ערך, אשר, ככל ערך אמת, כלומר ערך חי, כזה שניחן בכוח משלו – לא נוצר על ידי בני האדם אלא עבורם.

המדינה והאיגודים

מאשימים את הפשיזם בכך שזו תנועה ריאקציונית, אנטי-ליברלית ואנטי-פרולטרית, אך זו האשמת שווא. בפשיזם מנשבת רוח הקידמה, והיא מתניעה את כלל הכוחות הלאומיים. היא מבקשת לשבור את פני השטח שהמערכת הפוליטית הישנה יצרה, ביחס לפעילותו היצרנית הפרטית של האזרח, באמצעות מראית העין המטעה של הליברליזם הדמוקרטי הישן. באמצעות האטומיזם של זכות הצבעה אוניברסאלית המפוררת לאבק כל אינטרס ריאלי, שבו כל אדם מובל להרגיש מחויב לכוחות המערכת הכלכלית, מסר סדר ישן זה את העם האיטלקי למקצועני פוליטיקה נושאי-משרה, שלעולם נשלטים על ידי קואליציית אינטרסים פרטיקולאריים ולפיכך מנוגדים לאינטרס המשותף של האומה. הפשיזם, שכל מנהיגיו

החל במנהיג העליון עברו את החוויה הסוציאליסטית, שם לו למטרה ליישב שני מונחים שעד כה נראו סותרים באורח בלתי ניתן ליישוב: מדינה ואיגודים. המדינה, ככוחה המשפטי של האומה באחדותה האורגנית והתפקודית; איגודי העובדים, ככוחו המשפטי של הפרט בפעילותו הכלכלית, שהחוק יכול לערוב לקיומה, כמסגרת פעילות שלפיכך נקבעת כחברתית ונוגעת לקטגוריה חברתית. המדינה – כארגון המאגד את כלל פעילויות הפרט, באופי התרחשותן האורגני והקונקרטי. לא נסיגה, אם כן, ביחס למדינה החוקתית, אלא להפך, פיתוח, נחישות פנימית גדולה ומימוש של עיקרון הייצוג ההולם של העם בבית המחוקקים.

למשלה הפשיסטית מייחסים הגבלה של חופש העיתונות. זו שאלה מעשית יותר מאשר עקרונית. כל החירויות החוקתיות, במדינות הליברליות ביותר, הושעו כאשר היה בכך צורך בנסיבות יוצאות דופן, וכל התיאורטיקנים מגיני הליברליזם תמיד הכירו בלגיטימיות של השעיות אלה. השאלה היא מתי עשתה המשלה שימוש בצעדים אלה, האם זה נכון שכלי תקשורת מסוים (ואין זה משנה אם באורח מכוון או לא) העמיד את האומה בסיכון של התססה ופגיעה בסדר הציבורי, ולפיכך אם לא ראוי היה שהמשלה תפעל כפי שפעלה למען הארץ ולמען החירות, שבה אותה התססה עלולה היתה לפגוע. האמת היא כי הרוב הגדול של העם האיטלקי חש בכך, ותעיד על כך האדישות השלווה שבה הוא מגיב למחאות המלוהטות והיבכניות של האופוזיציה, כי מי שעובד כיום באיטליה למען חירות האומה בעולם הוא לא האנטי-פשיזם אלא הפשיזם, שמרצו נתון ללא ליאות להנחת יסודות איתנים ולבניית הבניין שבו יוכלו להתממש הפעילויות החופשיות של האזרחים, שלקיומן יערוב חוק המבטא באמת ובתמים את רצונם האמיתי, האורגני והקונקרטי. היום הנפשות באיטליה נחלקות לשני מחנות יריבים; מצד אחד הפשיסטים ומנגד יריביהם, דמוקרטים מכל הגוונים והסוגים. שני עולמות שמוציאים זה את זה אהדדי. אבל הרוב המוחץ של האיטלקים נותר מנוכר וחש שמהות המאבק, אשר נקבע על ידי האופוזיציה, חסרת כל עקביות פוליטית אשר ניתן להעריך ושאינה מסוגלת לפנות אל רוח העם. אלה המנוכרים למאבק באופן אישי מבינים היטב כי מושג החירות שמועלה על נס מייצג משמעות גמישה למדי, אם הוא מצוי בפיהם של צדדים כה שונים.

האופוזיציה לפשיזם

אופוזיציה קטנה ומשנית זו לפשיזם, שנוצרה מן ההריסות של הפוליטיקה האיטלקית הישנה והנאלחת (של הדמוקרטים, הריאקציונרים, הרדיקלים והבונים החופשיים), היא בלתי ניתנת למיגור ויהיה להביא אל קצה צעד-צעד, מתוך ניוון ושחיקה, בכך שתישאר בשולי הכוחות הפוליטיים הפועלים באיטליה החדשה. הסיבה לכך היא שעקרונותיה אינם בדיוק מנוגדים לעקרונות הפשיזם אלא נחותים להם. חוק היסטורי ללא יוצאים מן הכלל הוא כי מבין שני עקרונות מנוגדים המנצח הוא לעולם עיקרון נעלה המהווה סינתזה של שני מרכיבים חיוניים, ושעבורו כל אחד מספק השראה בנפרד; אך כשמדובר בעיקרון נחות ועיקרון נעלה, האחד חלקי והשני טוטאלי, הראשון חובה שיינגף מפני משנהו כיוון שהוא מוכל בו, וסיבת התנגדותו שלילית במפגיע, פועלת בחלל ריק. הפשיסטים חשים בכך מול יריביהם, ולכן הם אווזים באמונה בלתי מעורערת בניצחונם ודוחים כל פשרה; כעת הם יכולים להתאזר בסבלנותם הרבה ולחכות שכוחות האופוזיציה, שנטשו את זירת הקרב החוקית בפרלמנט, יגיעו לכדי שכנוע פְּהֶכְרַח הבלתי נמנע לנטוש גם את זו הבלתי חוקית, ויכירו בכך כי שיירי החיים והאמת בתוכניות שלהם נכללו במצע הפשיסטי, אך באופן נועז ומורכב יותר, בעל זיקה רבה יותר למציאות ההיסטורית ולצרכי הרוח האנושית. אז נתגבר על המשבר הרוחני הנוכחי באיטליה. אז באיטליה הפשיסטית, שתמשיך ותיעשה פשיסטית, יבשילו לאטם ולבסוף יראו לאור רעיונות חדשים, תוכניות חדשות, מפלגות פוליטיות חדשות.

האינטלקטואלים האיטלקים הנאמנים לפשיזם, אשר מכונסים בבולוניה בפעם הראשונה בקונגרס (30-29 במרץ), ביקשו לנסח מושגים אלה ולעשותם לעדות עבור אלו, באיטליה ומחוצה לה, המעוניינים להבין את הדוקטרינה ואת פעולותיה של המפלגה הלאומית הפשיסטית (ה-P.N.F.)

על החתום:

ג'ובאני ג'נטילה, פיליפו תומאזו מאריניטי, לואיג'י פיראנדלו, גבריאלה ד'אנונציו, מרגריטה צרפתי, אילדבראנדו פיצטי, ג'וזפה אונגרטי, קורציו מלפרטה ועוד.

(מאיטלקית: יונתן פייז)